

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№10

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025 oktyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 813 sahifa.
2025-yil, oktyabr,

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Muhammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHON MOLIYA TIZIMIDA “YASHIL” MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANISHINING MUAMMOLARI VA SHARTLARI	12
Quliyev Begimqul Melikovich	
EKOLOGIK MIGRANTSIYANI MINTAQAVIY MIQYOSDA MUVOFIQLASHTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI	18
Bahtiyor Ismoilov Ulug‘bek o‘g‘li, Kadirova Zulayxo Abduxalimovna	
O‘ZBEKISTONDA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH HOLATI	25
Davletova Nilufar Tulanovna	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA MINTAQANI IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA‘SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	30
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li	
SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIY TAJRIBASI	37
Kadirxodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
MAHALLIY XOMASHYO BAZASIDAN FOYDALANISH ORQALI ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	46
Sultanov Dilshod Normamatovich	
IQTISODIYOTI RIVOJLANGAN DAVLATLARDA INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	50
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
O‘QITUVCHILAR VA TALABALAR UCHUN INNOVATSION TA‘LIM DASTURLARINI ISHLAB CHIQUISHDA XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHUV MEXANIZMLARI	62
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA‘RIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQLARNING ILMIY-TADQIQOTLAR SHARHI	68
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o‘g‘li	
RESPUBLIKA IQTISODIY TARAQQIYOTIDA OLIY TA‘LIMNI MODERNIZATSIYA QILISH VA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINING O‘RNI	74
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
DAVLAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI	80
O. Nurmuradov	
ICHKI AUDIT SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA BUXGALTERIYA MA‘LUMOTLARINING ICHKI AUDIT JARAYONIDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING AHAMIYATI	85
Xamidov Javoxir Shavkat o‘g‘li, Muxitdinov Shoxijaxon Xudoyor o‘g‘li	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	90
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
KORPORATIV TUZILMALARDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA‘MINLASHNING AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDAGI ROLI	95
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Raxmatov Faxriddin Xasanovich	
GLOBAL RIVOJLANISH JARAYONIDA SUG‘URTA XIZMATLARINI ISLOH QILISH MASALALARI	99
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o‘g‘li	

DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	103
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINING AHAMIYATI	109
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА НА РЫНКЕ ТРУДА.....	115
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURSLARNI SOLIQQA TORTISHGA OID TADQIQOTLARNING NAZARIY TAHLILI.....	123
NasimdjanoV Yunusjon Zoxidovich	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH: XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA PROGRESSIV TARIFLARNI LOYIHALASH	129
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
DAVLAT RAQAMLI LOYIHALARI: UZINFOCOMNING TA'LIM TIZIMI VA IQTISODIY SAMARADORLIKKA QO'SHGAN HISSASI	134
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПАСПОРТОВ В ПРОМЫШЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ.....	140
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
BANK XIZMATLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	148
Xolikova Oydin Olimjonovna	
PNEVMOMEXANIK YIGIRISH TEXNOLOGIYASI XUSUSIYATLARI	153
Jumaniyazov Kadam, Salimov Shuhrat Halimovich, Nazarov Ramazon Anvarovich	
GREEN INDUSTRY AND THE ECONOMY OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY CONSTRUCTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S OPPORTUNITIES.....	158
Mansurova Sayyora Bakhtiyor kizi	
TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASINI RIVOJLANTIRISH TAHLILI	166
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINING MIKRO VA MAKRO TUZILMALARI, ULARNING FUNKSIONAL METADOLOGIK TAMOYILLARI.....	171
Z.Teshayev	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT ULUSHI MAVJUD KORXONALARNI BOSHQARISHDA XORIJIY TAJRIBADAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	176
Ismailov Allayor Rashidovich	
MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHDA ISHLAB CHIQRISH XARJATLARINI OG'ISHISHLARI VA ULARNI TAQSIMLASH	183
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ СТОИМОСТИ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ОБЪЕКТОВ НА ОСНОВЕ АУТСОРСИНГА	186
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYASI.....	193
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL VA TASHKILYIY MEXANIZMLARI.....	198
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLARNI JALB QILISHDA XALQARO TAJRIBA.....	203
Abduraxmonov Akmal Nurmatamat o'g'li	

MEHNATGA LAYOQATLI TRANSPORT SOHASIDAGI AHOLINI ISH O'RINLARI BILAN TA'MINLANGANLIK HOLATINI TAHLILI	207
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
TO'QIMACHILIK SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MODELI	212
Mdraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI DIVERSIFIKATSIIYASI VA GAROV TA'MINOTI SIFATINING BANK BARQARORLIGIGA TA'SIRI	220
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
O'ZBEKISTON - 2030 STRATEGIYASI DOIRASIDA TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	226
Norova Nozima Nabiyevna	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMATLARNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING KLASTERLI MEXANIZMI TAHLILI	232
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUV TUZILMALARIDA MOLIYAVIY MUNOSABATLARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	236
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
XALQARO SAVDONING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	242
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHNING YANGI TIZIMINI JORIY ETISHGA QARATILGAN NAZARIY JIHATLAR	247
Dusanov Salim Mamarasulovich	
O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA BOJXONA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	254
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
DAVLAT TA'LIM TASHKILOTLARIDA QURILISH XARAJATLARI HISOBINI YURITISH	262
Ostonokulov Azamat Abdugarimovich	
РАЗРАБОТКА ОРГАНИЗАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ ИНТЕГРАЦИИ КРЕАТИВНЫХ ИНДУСТРИЙ В ТУРИСТИЧЕСКУЮ ИНФРАСТРУКТУРУ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН	273
Хошимова Камилла Навфал қизи	
A NEW STAGE IN THE APPLICATION OF MARKET MECHANISMS TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY	285
Ibrayim Maxkamov	
RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	291
Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
QASHQADARYO VILOYATI IQTISODIYOTIDA DXSH ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINING SHAKLLANISHI	297
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI O'RGANISH VA TAHLIL QILISH	301
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЦИФРОВЫХ ПОДХОДОВ В НАЛОГОВОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ	306
Элбаева Мукаддас Рашидовна	
СИНТЕЗ НЕЧЕТКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТЕПЛОЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	311
Бахриева Хуршида Аскарходжаевна, Сафаров Шохрух Шарофович, Бахрамов Муҳаммадали Ералиевичасистент	
ШАНХАЙСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК КАТАЛИЗАТОР ДОСТИЖЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	319
Базарова Гулнара Гуламовна	

O'ZBEKISTON KORXONALARINING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BANK KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	323
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QUESTIONS ABOUT THE STUDY OF PERFORMANCE AND EFFICIENCY OF APPLICATION OF LOADING AND EXTRACTING EQUIPMENT	327
Azamat Umirzokov	
MATOLARNING HAVO O'TKAZUVCHANLIGI KORRELATSION TAHLILI.....	334
Ismailov Nurulla Tuychibayevich	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGI RISKLARINI SUG'URTALASHNING AFZALLIKLARI	339
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
IKKI QATLAMLI ARALASH TOLA TARKIBLI TRIKOTAJ TO'QIMASINI OLIISH USULI	343
Usnatdinova Elmira Faxratdinovna, Mirusmanov Baxtiyor, Abdurahimova Fazilat Abdullayevna	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA ENG ILG'OR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARINING OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI.....	347
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
IMPACT OF FOREIGN INVESTMENTS ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN: CROSS-SECTORAL ANALYSIS.....	354
Jumayeva Kamola Azimjonovna, Khasanova Iroda Azizbek kizi	
KORXONA INVESTITSION FAOLLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY-USLUBIY MASALALARI XUSUSIDA	362
Ilyasova Barno Axmadovna	
MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI O'ZLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	371
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH ASOSIDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	378
Raximov Eshmurod Normuradovich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	385
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY KONSEPTUAL MEKANIZMLARI.....	392
Jalolov Abbasxon Ravshanxon o'g'li	
TEPKI UZELI KONSTRUKTIV XOSSALARI TAHLILI	398
Bozorova Farida Maxmudjonovna	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЪЕДИНЕНИЯ АКЦИЗНОГО НАЛОГА НА НЕФТЕПРОДУКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	405
Пулатов Дилшод Хақбердиевич, Маматкулов Салимжон Рахмонкулович, Хужамурадов Аброрбек Рўзимурат ўғли, Воронин Сергей Александрович, Абдиев Мансур Мусурмонович	
OLIY TA'LIMGA INVESTITSIYA SIYOSATI: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLAR	410
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SERVICE NETWORK.....	416
Bahriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
YANGI O'ZBEKISTON INVESTITSION MUHIT VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	421
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
МНОГОМЕРНАЯ БЕДНОСТЬ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ: ОЦЕНКА ЧЕРЕЗ РАМКУ МРІ	426
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
ОЦЕНКА И ОПТИМИЗАЦИЯ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ОБМЕННОГО КУРСА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	430
Норбаева Мухлиса Акрам кизи	

RAQAMLI TO'LOVLAR ASOSLARI VA XAVFSIZLIGI	440
<i>Yaqubov Azizbek G'anibekovich</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	444
<i>Xomidov Xojjakbar Adxamovich</i>	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI.....	449
<i>Saydakbarova Madinaxon Anisbekovna</i>	
O'ZBEKISTONDA STARTAP EKOTIZIMINING SHAKLLANISHI VA BARQAROR RIVOJLANISHI YO'LLARI.....	454
<i>Suleymanova Shoira Alavxanovna</i>	
MILLIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING O'RNI	459
<i>Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi</i>	
MEHNAT BOZORINI OPTIMALLASHTIRISHNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	464
<i>Botirova Sarvinoz Bobir qizi</i>	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TASHKIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	469
<i>Qurboniyazov Shaxzodbek Karimovich</i>	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH USULLARINING MANBALARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	474
<i>Boboqulov Akmal Muborakbekovich</i>	
RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING MOHIYATI VA TURLARI.....	482
<i>Zufarov Akmal Gulamiddinovich</i>	
FISKAL BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQQA TORTISHNING TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	491
<i>Sulaymonov Farrux Shuxratovich</i>	
ИНДЕКС ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ МОНИТОРИНГА УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ.....	496
<i>Хазраткулова Лола Нармуминовна</i>	
BANK MAJBURIYATLARI VA AKTIVLARINING VAQTINCHALIK NOMUTANOSIBLIK LARI RISKINI KAMAYTIRISH	502
<i>Ibrohimov D.M.</i>	
O'ZBEKISTON RAQAMLI PLATFORMALARI FAOLIYATIDA RAQOBAT SIYOSATINING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	507
<i>Saparov Islom O'Imasovich</i>	
RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLARINING QISHLOQ XO'JALIGIGA TATBIQI.....	514
<i>Abdikarimova Zilola Baxramovna</i>	
TIJORAT BANKLARI KAPITALI TARKIBIDA DAROMAD MANBALARINING ULUSHI VA KAPITALLASHUV JARAYONIDAGI O'RNI	520
<i>Tursunov Mustafo Mirzayevich</i>	
AHOLINI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMIDA INSTITUSIONAL HAMKORLIKNING O'ZIGA XOS JIHATLARI TAHLILI	524
<i>Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna</i>	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI	528
<i>Bobojonova Sevara Baxrombek qizi</i>	
MINTAQA SANOATI RAQAMLI XIZMATLAR BOZORIDA TIJORATLASHTIRISHNI "SMART" MODELI	533
<i>Norov Murodjon Maxmudovich</i>	

TOMORQADAN SAMARALI FOYDALANISH- KAMBAG'ALLIK MUAMMOSINI YUMSHATISHNING MUHIM OMILI	539
Xamidjon Shaxobov	
SUG'URTA KORXONALARIDA REZERVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	544
Najimova Nigora	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA XITOY BOZORINING O'RNINI	549
Mardanov Aziz Yusupovich	
THE IMPORTANCE OF GREEN ENERGY IN THE ECONOMY OF FERGANA REGION: CURRENT TRENDS AND PROBLEMS	555
Khayrullaev Zoidjon	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNING UNDIRILISHI BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	559
Mitillayev Ibrohimjon Tursunpulatovich	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	563
Muyassarzoda Fayziyeva	
MOLIYAVIY MEXANIZM SIFATIDA SUG'URTA TASHKILOTLARI TO'LOVGA LAYOQATLILIGINI BELGILASHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI	570
Abdullayev Erkinjon A'zamovich	
MAMLAKAT YAIM QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL USULLARI ASOSIDA PROGNOZLASH	578
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich	
XALQARO TURIZM XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	585
Eshtaev Alisher Abdug'aniyevich, Ivatov Irisbeg	
TASHKILOTDA PR (PUBLIC RELATIONS) XIZMATINING IQTISODIY ROLI VA SAMARADORLIGI	590
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
РОЛЬ ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	600
Бекбаева Феруза Бахтиеровна	
BARQAROR MOLIYAVIY RENTABELLIK BANKLARNING DAROMADLILIGINI TA'MINLASH OMILI SIFATIDA.....	606
Umarov Davron Shavkatovich	
REKLAMA XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR.....	612
Xamrakulov Azamat Baxritdinovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБУЧЕНИЕМ (LMS) В ОНЛАЙН ОБРАЗОВАНИИ И ЕЕ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: АНАЛИЗ И СРАВНЕНИЕ	618
Атабоева Шахризода Равшановна, Бекчанов Бекчан Юлдашевич	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПЕРСПЕКТИВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	623
Киличева Ф.Б.	
DAVLAT TIBBIYOT MUASSASALARIDA DEBITORLAR VA KREDITORLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	628
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
NARX BELGILASH-IQTISODIY MANFAATDORLIKNING ASOSIY OMILI VA NARXNI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	635
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
SUTNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDAGI ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAHLIL QILISH	639
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	

O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TARIF STAVKALARINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI FISKAL BARQARORLIKNI KUCHAYTIRISH (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	644
Rizayev Mirmahmud Xotamjanovich	
IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINING XORIJ TAJRIBASI.....	652
Akrom Mardiyev	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGI TAHLILI	659
Ulashbayev Shohruh Abdivaxobovich	
CHARACTERISTICS OF APPLYING NEW HETEROCOMPOSITE POLYMER MATERIALS IN ENGINEERING ACTIVITIES	665
Umida Ziyamukhamedova, Mirjalol Abdulakimov	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ «МАХАЛЛАБАЙ»: ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И ТЕОРИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ.....	672
Қосимжонов Нозимжон Қозимжон ўғли	
EKOLOGIK AUDITNI TASHKIL ETISHDA RISKLARNI JORIY ETISH TARTIBI	676
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
CORPORATE CULTURE AND ITS ROLE IN TALENT MANAGEMENT	683
Shoyunusova Arofat, Sanjar Mirzaliev	
SIRDARYO VILOYATI SHAROITIDA BIOMASSA ASOSIDA OZUQA ISHLAB CHIQARISH IMKONIYATLARI.....	687
Xazratkulov Niyoz Namazbayevich	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ	692
Воронин Сергей Александрович, Азимова Феруза Маликовна	
ENERGETIKA LOYIHALARINI RAQAMLASHTIRISHDA TO'SIQLAR VA IMKONIYATLAR	700
Tilakov Ismoiljon Usmonovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI.....	706
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI BOZORLARNI MONOPOLIYAGA QARSHI TARTIBGA SOLISH MEKANIZMLARI VA TAKOMLLASHTIRISH TAKLIFLARI.....	710
Mingboev Asqar Qandaharovich	
JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	717
Abdujabbarov Alisher Abdullayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	722
Mufitillayeva Safiya Qodir qizi	
KORXONALAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA STATISTIK AXBOROT TIZIMINING O'RNI	728
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING AGRAR SOHAGA TA'SIRI.....	732
Ortiqov Sulton Davronqul o'g'li	
DIRECTIONS FOR EFFECTIVE ORGANIZATION OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF COSTS.....	736
Pardaeva Shakhnoza Abdinabiyevna	
БОРЬБА С ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКОЙ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	740
Арзиев Шерзод	
REKREATSION TURIZM OBYEKTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGI: YALTA VA KISLOVODSK SANATORİYALARI MISOLIDA.....	746
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	

KORXONA SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA STRATEGIK REJALASHTIRISH MEZONLARI VA OMILLARINING O'RNI	752
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
ANALYSIS OF INTERACTIVE PLATFORMS THAT DEVELOP MOTIVATION	757
Maksuda Mukhammadovna Jurayeva, Zarnigor To'iqinovna Sattorova	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA KIYIM SANOATINING MARKETING TAHLILI	761
Tuxtayeva Oydiyoy Normamatovna	
АНАЛИЗ РЕЙТИНГОВ СТРАН ПО ПОКАЗАТЕЛЯМ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ.....	768
Хожиева Назокат Давронбековна	
PILLAGA DASTLABKI ISHLOV BERISH VA SAQLASH TEXNOLOGIK JARAYONLARINING XOM IPAK SIFATIGA TA'SIRI	773
Qodirov Ziyodulla Abdumuxtarovich, Xakimov Mirolimjon Murodiljonovich	
BUDJETLASHTIRISHDA SAMARADORLIK MEZONLARINI ANIQLASH	778
Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT SIYOSATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ORQALI ISHLAB CHIQRISHNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	783
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
YO'LLARDAGI MUZLAMALARNI ERITISHDA QO'LLANILADIGAN VOSITALARNING ZARARI VA UNI KAMAYTIRISH BO'YICHA TAKLIFLAR	790
Erkabayev Furkat Ilyasovich, Sattorov Farrux Quchqar o'g'li, Aminov Hamza Husanovich	
DAVLAT AUDITI TIZIMINING YANGI RIVOJLANISH BOSQICHI: KUCHAYTIRILGAN NAZORAT VA HISOBDO'RLIK, RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR	797
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULK HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	803
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLARGA VALYUTA OPERATSIYALARINI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	806
Umarova Lola Erkinovna	

TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLARGA VALYUTA OPERATSIYALARINI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH

Umarova Lola Erkinovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, "Bank ishi" kafedrası o'qituvchisi

E-mail: lolaumarova84@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan valyuta operatsiyalari bozori tahlil qilingan. 2020–2024-yillar mobaynida valyuta ayirboshlash shoxobchalari va avtomatlashtirilgan valyuta bankomatlari soni hamda valyuta sotish va xarid qilish hajmlarining o'sishi o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, jismoniy shaxslar orasida valyuta sotishga bo'lgan talab xaridga nisbatan sezilarli darajada yuqori. Shu bilan birga, P2P onlayn va an'anaviy bank tizimlari orqali amalga oshirilayotgan transchegaraviy pul o'tkazmalari hajmi ham ortib bormoqda. Bu holat raqamli texnologiyalar va mobil platformalar asosida moliyaviy integratsiyaning faolligini tasdiqlaydi. Maqolada valyuta operatsiyalarini raqamlashtirish, xavfsizlikni ta'minlash va mijozlarga qulayliklar yaratish orqali tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirish hamda milliy iqtisodiyotning moliyaviy integratsiyasini kengaytirish bo'yicha ilmiy va amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: valyuta operatsiyalari, jismoniy shaxslar, tijorat banklari, transchegaraviy pul o'tkazmalar, P2P onlayn xizmatlar, valyuta ayirboshlash shoxobchalari, bankomatlari.

Abstract. The article analyzes the market of foreign exchange operations provided to individuals in Uzbekistan. The study examines the growth in the number of currency exchange offices and automated currency ATMs, as well as the dynamics of currency buying and selling between 2020 and 2024. The research findings reveal that the demand for currency sales among individuals significantly exceeds that for purchases. Furthermore, cross-border remittances through P2P online platforms and traditional banks have considerably increased, indicating the active role of digital technologies and mobile platforms in promoting financial integration. The article develops scientific and practical recommendations aimed at enhancing the efficiency of commercial banks' activities and expanding the financial integration of the national economy through the digitalization of foreign exchange operations, ensuring security, and improving customer convenience.

Keywords: foreign exchange operations, individuals, commercial banks, cross-border remittances, P2P online services, currency exchange offices, ATMs.

Аннотация. В статье проведён анализ рынка валютных операций, предоставляемых физическим лицам в Узбекистане. За 2020–2024 годы изучен рост количества пунктов обмена валюты и автоматизированных валютных банкоматов, а также объёмы продажи и покупки иностранной валюты. Результаты исследования показывают, что спрос на продажу валюты среди физических лиц значительно превышает спрос на её покупку. Кроме того, объёмы трансграничных денежных переводов через P2P онлайн-платформы и традиционные банки заметно увеличились, что свидетельствует об активизации финансовой интеграции на основе цифровых технологий и мобильных платформ. В статье представлены научные и практические рекомендации по повышению эффективности деятельности коммерческих банков и расширению финансовой интеграции национальной экономики посредством цифровизации валютных операций, обеспечения безопасности и создания удобств для клиентов.

Ключевые слова: валютные операции, физические лица, коммерческие банки, трансграничные переводы, P2P онлайн-услуги, пункты обмена валюты, банкоматы.

KIRISH

Hozirgi davrda jahon iqtisodiyotida global moliyaviy integratsiya jarayonlarining jadal kechayotgani bank tizimining, ayniqsa tijorat banklarining faoliyatida valyuta operatsiyalarining ahamiyatini sezilarli darajada oshirmoqda. Xalqaro savdo, mehnat migratsiyasi, turizm va investitsiya jarayonlarining kengayib borishi natijasida jismoniy shaxslar tomonidan valyuta operatsiyalariga bo'lgan ehtiyoj ham ortmoqda. Shu sababli tijorat banklarida jismoniy shaxslarga valyuta xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish mamlakatning moliyaviy barqarorligi va xalqaro iqtisodiy munosabatlardagi raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, xususan valyuta bozorini liberallashtirish, moliyaviy xizmatlarni raqamlashtirish siyosati va bank tizimini modernizatsiya qilish choralari mazkur sohaning izchil rivojlanishiga keng imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, amaliyotda jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan valyuta xizmatlarini yanada takomillashtirishni talab etuvchi ayrim tizimli masalalar ham mavjud. Jumladan, xizmat ko'rsatish jarayonlarining to'liq avtomatlashtirilmaganligi, mijozlar uchun qulay elektron platformalarning yetarli darajada rivojlanmaganligi, shuningdek valyuta kurslari o'zgaruvchanligi bilan bog'liq tavakkalchiliklarni boshqarish mexanizmlarining samaradorligini oshirish zarurati shular jumlasidandir.

Zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish, mobil va internet-banking tizimlari orqali onlayn valyuta operatsiyalarini yo'lga qo'yish, xavfsizlik tizimlarini mustahkamlash hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish madaniyatini yuksaltirish bugungi kunda tijorat banklarining ustuvor strategik yo'nalishlaridan biri bo'lib bormoqda. Bu nafaqat bank faoliyati samaradorligini oshirish, balki aholi va tadbirkorlik sub'yektlarining moliyaviy ehtiyojlarini to'liq qondirishga xizmat qiladigan muhim omildir.

Shu nuqtai nazardan, tijorat banklarida jismoniy shaxslarga valyuta operatsiyalarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish masalasi jahon moliya bozorlaridagi dinamik o'zgarishlar, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi hamda milliy bank tizimidagi islohotlar kontekstida dolzarb ilmiy-amaliy yo'nalish hisoblanadi. Mazkur sohani chuqur ilmiy-nazariy tahlil etish va amaliy takliflar ishlab chiqish tijorat banklarining raqobatbardoshligini oshirish, mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga hissa qo'shish hamda moliyaviy tizim samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda jahon moliyaviy tizimida ro'y berayotgan o'zgarishlar, xalqaro savdo hajmining ortishi hamda valyuta bozorlarining liberallasuvi tijorat banklari faoliyatida valyuta operatsiyalarini samarali tashkil etish masalasini dolzarb yo'nalishlardan biriga aylantirdi. Xususan, jismoniy shaxslar bilan bog'liq valyuta xizmatlari ko'lamining kengayishi, elektron va onlayn operatsiyalar ulushining ortishi, xalqaro to'lov tizimlariga integratsiya jarayonlarining faollashuvi bu yo'nalishda ilmiy tadqiqotlarni chuqurlashtirish zaruratini yuzaga keltirdi.

Iqtisodiy adabiyotlarda valyuta operatsiyalari bank faoliyatining eng muhim tarkibiy qismi sifatida ta'riflanib, ular milliy iqtisodiyotning tashqi iqtisodiy aloqalarini ta'minlovchi asosiy omil sifatida qaraladi (Mishkin F., 2019; Kryuger A., 2020). Valyuta operatsiyalarining iqtisodiy mohiyati — xalqaro hisob-kitoblar, kapital harakati va investitsiya jarayonlaridagi munosabatlarni ta'minlash bilan bog'liq bo'lib, ular bank tizimida likvidlik, barqarorlik va daromadlilikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar amaliyotida tijorat banklarining valyuta xizmatlari bozorini rivojlantirishda ikki asosiy yondashuv kuzatiladi: birinchisi — valyuta siyosati va nazorat tizimini liberallashtirish orqali bozorni ochish; ikkinchisi — raqobat va innovatsiyalar asosida mijozlarga qulay xizmatlar ko'rsatishni ta'minlashdir (IMF Country Report, 2024). Xalqaro valyuta fondi va Jahon bankining tahlillariga ko'ra, valyuta bozorini tartibga solishda qonunchilik barqarorligi, ochiqlik va valyutaning erkin konvertatsiyasini ta'minlash asosiy shartlardan biridir.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, xususan 2017-yildagi valyuta siyosatining liberallasuvi, jismoniy shaxslarga valyuta operatsiyalarini amalga oshirishda yangi imkoniyatlar yaratdi. Markaziy bankning rasmiy hisobotlariga ko'ra, milliy valyutani erkin konvertatsiya qilish, tijorat banklarida onlayn konvertatsiya xizmatlarini joriy etish hamda xorijiy valyutada hisoblar ochish imkoniyatlari jismoniy shaxslarning moliyaviy faolligini sezilarli darajada oshirdi.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga (Qonun, 2019) ko'ra, valyuta operatsiyalari — valyuta qimmatliklariga bo'lgan mulk huquqlari va boshqa huquqlarning o'tishi bilan bog'liq bo'lgan operatsiyalar, shuningdek, valyuta qimmatliklaridan to'lov vositasi sifatida foydalanish, ularni O'zbekiston Respublikasiga olib kirish, jo'natish, o'tkazish hamda mamlakatdan olib chiqish yoki jo'natish bilan bog'liq faoliyat turlarini o'z ichiga oladi.

Ushbu islohotlar natijasida valyuta ayirboshlash shoxobchalari soni ortdi, mobil banking orqali konvertatsiya xizmatlari faollashdi, xalqaro pul o'tkazmalari hajmi esa barqaror o'sish tendensiyasini namoyon qildi (O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2023). Shu bilan birga, onlayn operatsiyalarda axborot xavfsizligini ta'minlash, AML/CFT (pul yuvishga va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash) talablariga rioya etish hamda mijozlarni identifikatsiya qilish mexanizmlarini yanada takomillashtirish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Xalqaro tadqiqotlarda (De Grauwe P., 2018; Obstfeld M. & Rogoff K., 2020) valyuta bozorlarida jismoniy shaxslar ishtiroki "riteyl valyuta bozori" deb ta'riflanadi. Ushbu bozor segmentida mijoz xulq-atvori, xavfsizlik, axborot shaffofligi va xizmat ko'rsatish sifati muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar (Valiyev U., 2022; Boltaev T., 2022) o'z tadqiqotlarida bank xizmatlarining raqamlashtirilishi va valyuta operatsiyalarini optimallashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratgan. Ularning fikricha, jismoniy shaxslar uchun valyuta xizmatlarini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat: xizmat ko'rsatish jarayonlarini to'liq raqamlashtirish; mobil ilovalar orqali onlayn konvertatsiya tizimlarini takomillashtirish; valyuta kurslari bo'yicha ma'lumotlarni avtomatik yangilab borish; mijozlar xavfsizligini kafolatlash; xizmat ko'rsatish madaniyatini yuksaltirish.

Yangi avlod texnologiyalari — fintech, blockchain va API-integratsiya yechimlari valyuta operatsiyalarining samaradorligini oshirmoqda. Xususan, mobil banking ilovalari orqali onlayn konvertatsiya qilish, xalqaro to'lovlarni avtomatlashtirish va raqamli autentifikatsiya vositalarini qo'llash valyuta operatsiyalarini yanada tezkor, qulay va xavfsiz shaklga keltirmoqda (KPMG, 2022; Deloitte, 2023).

O'zbekistonda bu boradagi dastlabki amaliy natijalar 2020–2023-yillar davomida kuzatildi. Shu yillarda aksariyat tijorat banklari “Internet-banking” va “Mobil-banking” xizmatlari orqali valyuta ayirboshlash imkoniyatlarini yaratdi. Hozirgi bosqichda xalqaro standartlarga mos xavf boshqaruvi tizimlarini takomillashtirish hamda kiberxavfsizlik mexanizmlarini kuchaytirish dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, valyuta operatsiyalarini takomillashtirish nafaqat banklarning daromadlilikini oshiradi, balki aholi moliyaviy savodxonligini yuksaltiradi va iqtisodiy faollikni kengaytiradi. Raqamli valyuta xizmatlari orqali fuqarolar xalqaro to'lovlar, investitsiya va turizm sohalarida faolroq ishtirok etmoqda (World Bank, 2021). Bu esa milliy iqtisodiyotning ochiqligi va moliyaviy integratsiya darajasini oshiradi.

O'zbekiston sharoitida tijorat banklari jismoniy shaxslarga valyuta operatsiyalarini ko'rsatishda raqobat muhitini kuchaytirish orqali sifatli, innovatsion va xavfsiz xizmatlarni taklif etish imkoniyatlariga ega. Bu jarayonda davlatning tartibga soluvchi rolini optimallashtirish, bank infratuzilmasini modernizatsiya qilish hamda kadrlar salohiyatini oshirish mamlakat moliya tizimi barqarorligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada muallif tomonidan ilmiy abstraksiyalash, tizimli tahlil, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tijorat banklari jismoniy shaxslarga valyuta operatsiyalariga oid xizmatlarni ko'rsatish jarayonida O'zbekiston Respublikasining “Valyutani tartibga solish to'g'risida” O'RQ-573-son Qonuni¹, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Valyuta siyosatini liberallashtirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida”gi PF-5177-son Farmoni², shuningdek O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining “O'zbekiston Respublikasida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish qoidalari” va boshqa tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlar talablariga qat'iy rioya etishlari lozim.

Tijorat banklarida jismoniy shaxslarga naqd xorijiy valyutani oldi-sotdi qilish xizmatlari valyuta ayirboshlash shoxobchalari hamda avtomatlashtirilgan valyuta ayirboshlash bankomatlari orqali amalga oshiriladi. Ushbu yo'nalishda so'nggi yillarda sezilarli rivojlanish kuzatilib, aholiga valyuta xizmatlarini ko'rsatish imkoniyatlari tobora kengaymoqda (1-jadval).

1-jadval. Valyuta ayirboshlash shoxobchalari sonining o'zgarish dinamikasi (2020–2024-yillar)

№	Ko'rsatkichlar	2020-y	2021-y	2022-y	2023-y	2024-y	2024-yilda 2020-yilga nisbatan o'zgarish	
							soni	% da
1	Valyuta ayirboshlash shoxobchalari	1358	1906	2174	2633	2798	1440	106,0
2	Avtomatlashtirilgan valyuta ayirboshlash bankomatlari	1306	1572	2059	2549	3414	2108	161,4
3	Jami	2664	3478	4233	5182	6212	3548	133,2

Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining 2024-yilgi Yillik hisoboti asosida muallif tomonidan tuzilgan.

1 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 22.10.2019 yildagi O'RQ-573-son <https://lex.uz/docs/-4562834>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 02.09.2017 yildagi PF-5177-son <https://lex.uz/docs/-3326421?ONDATE=09.07.2020>

Jadvalda keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, 2020–2024-yillar davomida O'zbekistonda valyuta ayirboshlash shoxobchalari hamda avtomatlashtirilgan valyuta ayirboshlash bankomatlari soni izchil va sezilarli darajada oshgan.

Xususan, 2020-yilda 1 358 ta bo'lgan valyuta ayirboshlash shoxobchalari soni 2024-yilda 2 798 taga yetgan bo'lib, 2020-yilga nisbatan 106 foizga o'sish kuzatilgan. Ushbu ko'rsatkichdan kelib chiqadiki, an'anaviy shoxobchalar sonida barqaror o'sish saqlanib qolgan, biroq ularning o'sish sur'ati avtomatlashtirilgan bankomatlarga nisbatan pastroq.

Shu bilan birga, avtomatlashtirilgan valyuta ayirboshlash bankomatlari soni 2020-yilda 1 306 tadan 2024-yilda 3 414 taga yetib, 161,4 foiz o'sishni tashkil etgan. Ushbu natija tijorat banklari tomonidan texnologik avtomatlashtirishni kengaytirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish hamda mijozlarga tezkor va qulay valyuta xizmatlarini taqdim etishga qaratilgan investitsiyalarning samaradorligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, 2020-yilda 2 664 ta bo'lgan jami valyuta ayirboshlash nuqtalari soni 2024-yilda 6 212 taga yetgan. Bu esa 133,2 foizlik o'sishni anglatadi. Ushbu ko'rsatkichlar mamlakatda valyuta xizmatlariga bo'lgan talabning ortib borayotganini, banklar esa bu talabni qondirish maqsadida xizmat tarmoqlarini izchil kengaytirayotganini ifodalaydi.

O'zbekistonda jismoniy shaxslar uchun valyuta ayirboshlash infratuzilmasining 2020–2024-yillardagi o'sish dinamikasi, mamlakatda valyuta operatsiyalariga bo'lgan ehtiyoj va moliyaviy faollikning yildan-yilga ortib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, avtomatlashtirilgan bankomatlar sonining an'anaviy shoxobchalarga nisbatan tezroq o'sishi bank tizimida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, mijozlar uchun qulayliklarni kengaytirish hamda xizmatlar sifatini oshirishga alohida e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi. Bu tendensiya tijorat banklari uchun operatsiyalarni avtomatlashtirish, mijozlar qoniqishini oshirish va raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish yo'nalishida istiqbolli strategik imkoniyat sifatida qaraladi (2-jadval).

2-jadval. Valyuta ayirboshlash operatsiyalari hajmlarining dinamikasi (2023–2024-yillar), mln AQSh dollari

№	Ko'rsatkichlar	2023-y	2024-y	O'tgan yilga nisbatan o'zgarish	
				(mln doll.)	% da
1	Jismoniy shaxslar tomonidan sotilgan xorijiy valyuta	12340	16108	3768	130,5
2	Jismoniy shaxslar tomonidan xarid qilingan xorijiy valyuta	9141	9389	248	102,7
3	Farqi	1399	6719	5320	480,3

Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining 2024-yilgi Yillik hisoboti asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadvalda keltirilgan ma'lumotlardan ko'rinib turibdiki, 2023–2024-yillar davomida jismoniy shaxslar tomonidan amalga oshirilgan valyuta ayirboshlash operatsiyalari hajmi barqaror o'sish tendensiyasini namoyon qilmoqda.

Xususan, jismoniy shaxslar tomonidan sotilgan xorijiy valyuta hajmi 2023-yilda 12 340 mln AQSh dollarini, 2024-yilda esa 16 108 mln AQSh dollarini tashkil etgan. Bu esa 2023-yilga nisbatan 130,5 foiz o'sish demakdir. Ushbu ko'rsatkich aholining valyuta ayirboshlash xizmatlariga bo'lgan talabining ortib borayotganini hamda banklar tomonidan valyuta sotish faoliyatining yanada faollashganini ko'rsatadi.

Jismoniy shaxslar tomonidan xorijiy valyuta xaridi hajmi esa 2023-yilda 9 141 mln AQSh dollari bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda 9 389 mln AQSh dollariga yetgan. Bu 2023-yilga nisbatan 102,7 foizlik o'sishni bildiradi. Ushbu natija valyuta xaridi hajmining nisbatan barqarorligini aks ettirib, jismoniy shaxslar asosan xorijiy valyutani sotish operatsiyalariga ko'proq e'tibor qaratayotganini anglatadi.

Farq tahliliga ko'ra, 2023-yilda 1 399 mln AQSh dollari bo'lgan saldo 2024-yilda 6 719 mln AQSh dollariga yetgan. Bu esa 480,3 foizlik o'sishni tashkil etadi. Ushbu ko'rsatkich jismoniy shaxslar tomonidan xorijiy valyutani sotishga bo'lgan talabning yuqoriligini hamda ichki valyuta bozorida faollikning ortib borayotganini tasdiqlaydi. Bunday natijalar iqtisodiyotda valyuta aylanmasining kengayib borayotganidan, bank tizimining esa ushbu jarayonda faol ishtirok etayotganidan dalolat beradi.

Sotish hajmining xarid hajmiga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'lishi jismoniy shaxslar orasida valyuta savdosiga bo'lgan faol ehtiyojning mavjudligini ko'rsatadi. Bu holat banklar tomonidan valyuta operatsiyalarini yanada takomillashtirish, nazorat tizimlarini takomillashtirish va mijozlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan siyosatni amalga oshirish zarurligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, ushbu tendensiya avtomatlashtirilgan valyuta ayirboshlash bankomatlari hamda onlayn platformalar orqali operatsiyalarni samarali tashkil etish uchun yangi strategik imkoniyatlar ochmoqda.

Jismoniy shaxslarga ko'rsatiladigan valyuta xizmatlari tarkibida muhim o'rinlardan birini transchegaraviy pul o'tkazmalari egallaydi. Ushbu operatsiyalar hajmining ortib borishi aholining xorijdagi mehnat faoliyati, xalqaro savdo aloqalari va moliyaviy integratsiyaning kuchayib borayotganidan dalolat beradi (3-jadval).

3-jadval. Transchegaraviy pul o'tkazma tizimlari kesimida tahlil (2023–2024-yillar), mln AQSh dollari

№	Ko'rsatkichlar	2023-y	2024-y	O'tgan yilga nisbatan o'zgarish	
				mln. doll	% da
1	Xalqaro pul o'tkazma tizimlari	7136	8161	1025	114,4
2	P2P (onlayn) pul o'tkazmalar	3924	5916	1992	150,8
3	Bank o'tkazmalari	367	774	407	210,9
4	Jami	11427	14851	3424	130,0

Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining 2024-yilgi Yillik hisoboti asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda transchegaraviy pul o'tkazmalari hajmi 2023-yilga nisbatan barqaror va sezilarli darajada o'sdi.

Xususan, xalqaro pul o'tkazma tizimlari orqali amalga oshirilgan operatsiyalar hajmi 2023-yilda 7 136 mln AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda ushbu ko'rsatkich 8 161 mln AQSh dollariga yetgan. Bu 1 025 mln AQSh dollari yoki 14,4 foiz o'sishni anglatadi. Ushbu o'sish, asosan, an'anaviy transchegaraviy xizmatlardan foydalanishdagi barqarorlik, ishonch darajasining ortishi va aholining xalqaro moliyaviy xizmatlardan kengroq foydalanishi bilan izohlanadi.

P2P (onlayn) pul o'tkazmalari segmenti esa eng yuqori o'sishni namoyon etdi. 2023-yilda 3 924 mln AQSh dollari miqdorida bo'lgan ko'rsatkich 2024-yilda 5 916 mln AQSh dollariga yetib, 1 992 mln dollarlik yoki 50,8 foizlik o'sishni qayd etdi. Bu holat raqamli texnologiyalar, mobil platformalar va innovatsion to'lov tizimlarining jadal rivojlanayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, onlayn xizmatlarga bo'lgan talabning ortib borayotgani, shuningdek global moliyaviy integratsiya jarayonlarining kuchaygani ushbu o'sishni qo'llab-quvvatlovchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bank o'tkazmalari hajmi ham sezilarli o'sish tendensiyasini namoyon etdi. 2023-yilda 367 mln AQSh dollari bo'lgan bank o'tkazmalari hajmi 2024-yilda 774 mln AQSh dollariga yetgan bo'lib, bu 210,9 foiz o'sishni tashkil etadi. Mazkur ko'rsatkich tijorat banklariga bo'lgan ishonchning ortganini, an'anaviy moliyaviy institutlar orqali pul jo'natishning ahamiyati oshib borayotganini hamda ularning xizmatlari raqamli transformatsiya sharoitida samarali moslashayotganini ko'rsatadi. Shuni ta'kidlash lozimki, nisbiy o'sish ulushi yuqori bo'lishiga qaramay, hajm jihatidan bank o'tkazmalari P2P tizimlari va xalqaro pul o'tkazma kanallariga nisbatan hali kichik ulushni egallaydi.

Umuman olganda, jami transchegaraviy pul o'tkazmalari hajmi 2023-yilda 11 427 mln AQSh dollaridan 2024-yilda 14 851 mln AQSh dollariga yetib, 3 424 mln AQSh dollari yoki 30 foiz o'sishni tashkil etdi. Ushbu o'sish mamlakatda raqamli transformatsiyaning jadallashuvi, xalqaro moliyaviy aloqalarning faollashuvi hamda transchegaraviy to'lov tizimlarining kengayib borayotganini yaqqol ko'rsatadi.

2023–2024-yillar davomida transchegaraviy pul o'tkazmalari hajmining barqaror o'sish tendensiyasi kuzatildi. Eng tez rivojlanayotgan segment sifatida P2P onlayn pul o'tkazmalari ajralib turadi. Ushbu yo'nalishdagi o'sish nafaqat raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlab borayotganini, balki xalqaro moliyaviy integratsiya jarayonlarining chuqurlashayotganini ham ifodalaydi. Banklar orqali amalga oshirilgan pul o'tkazmalari ham ijobiy dinamikani namoyon etib, an'anaviy moliyaviy institutlarning raqamli rivojlanish jarayonlariga muvaffaqiyatli moslashayotganini ko'rsatmoqda.

Umuman olganda, tahlil qilingan ma'lumotlar O'zbekistonning transchegaraviy moliya bozorida raqamlashuv va globallashtirish jarayonlari faol kechayotganini, bu esa iqtisodiyotning ochiqqligi va moliyaviy tizim barqarorligining ortib borayotganini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hozirgi kunda O'zbekistonda jismoniy shaxslarga ko'rsatilayotgan valyuta operatsiyalari bozori barqaror rivojlanish bosqichiga kirgan bo'lib, so'nggi yillarda ushbu yo'nalishda sezilarli natijalar kuzatilmoqda. 2020–2024-yillar mobaynida valyuta ayirboshlash shoxobchalari va avtomatlashtirilgan valyuta bankomatlari sonining izchil o'sishi, shuningdek, valyuta sotish hamda xarid qilish hajmlarining ortib borishi aholi va biznes sub'yektlari orasida valyuta operatsiyalariga bo'lgan talabning tobora kuchayib borayotganini ko'rsatadi. Jismoniy shaxslar orasida xorijiy valyutani sotish operatsiyalarining hajmi xarid ko'rsatkichlariga nisbatan yuqori

bo'lib, bu ichki valyuta bozorining faolligini va aholining moliyaviy ishtirokini oshib borayotganini bildiradi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, transchegaraviy pul o'tkazmalari hajmi ham izchil o'sish tendensiyasini namoyon etmoqda. Xususan, P2P onlayn pul o'tkazmalari hajmining 50,8 foizga oshgani raqamli texnologiyalar va mobil platformalar orqali xalqaro moliyaviy integratsiyaning kuchayib borayotganini tasdiqlaydi. Banklar orqali amalga oshirilayotgan an'anaviy o'tkazmalar ham ijobiy o'sish sur'atiga ega bo'lib, bu an'anaviy moliyaviy institutlarning raqamli rivojlanish sharoitlariga muvaffaqiyatli moslashayotganini anglatadi. Ushbu ko'rsatkichlar tijorat banklari uchun valyuta operatsiyalarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish jarayonlarini strategik ustuvor yo'nalish sifatida belgilash zarurligini ko'rsatadi. Valyuta operatsiyalarini takomillashtirish jarayoni nafaqat banklarning daromadlilikini va moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi, balki aholi hamda biznes sub'yektlarining xalqaro to'lovlar, investitsiya va turizm sohalaridagi faolligini ham sezilarli darajada oshiradi. Shu bois, jismoniy shaxslarga valyuta xizmatlarini ko'rsatish tizimini yanada takomillashtirish uchun mobil va internet-banking platformalarini kengaytirish, bu orqali jismoniy shaxslar uchun valyuta operatsiyalarini qulay va tezkor shaklda amalga oshirish imkonini yaratish; valyuta kurslari va operatsiyalar haqidagi ma'lumotlarni avtomatik yangilash tizimlarini joriy etish, bu orqali mijozlarga doimiy axborot yangiligi va shaffoflikni ta'minlash; risk boshqaruvi tizimlarini kuchaytirish hamda kiberxavfsizlik mexanizmlarini takomillashtirish, raqamli operatsiyalar xavfsizligini yanada oshirish; innovatsion mahsulot va xizmatlarni yaratish orqali mijozlarga yuqori sifatli va raqobatbardosh moliyaviy yechimlarni taqdim etish; avtomatlashtirilgan valyuta bankomatlari hamda P2P transchegaraviy xizmatlarni rivojlantirish orqali zamonaviy raqamli ekotizimni kengaytirish maqsadga muvofiqdir. Shu tariqa, jismoniy shaxslarga valyuta operatsiyalarini takomillashtirish milliy iqtisodiyotning ochiqligini oshirish, moliyaviy integratsiyani kengaytirish va tijorat banklari faoliyatining samaradorligini ta'minlashda muhim strategik ahamiyatga ega bo'lib, ushbu jarayonlar natijasida O'zbekistonning moliyaviy tizimi yanada raqobatbardosh, innovatsion va xalqaro standartlarga mos shaklda rivojlanib boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Valyutani tartibga solish to'g'risida"gi O'RQ-573-son Qonuni. – 2019-yil 22-oktabr. <https://lex.uz/docs/-4562834>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Valyuta siyosatini liberallashtirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5177-son Farmoni. – 2017-yil 2-sentabr. <https://lex.uz/docs/-3326421?ONDATE=09.07.2020>
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining "O'zbekiston Respublikasida valyuta operatsiyalarini amalga oshirish qoidalari" № 3281. – 2020-yil 31-avgust.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot – 2024-yil.
5. Boltaev T. Q. (2022). O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini rivojlantirish istiqbollari. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2(6), 1044–1050.
6. Boltaev T. Q. (2022). O'zbekiston tijorat banklarida valyuta operatsiyalarini rivojlantirish istiqbollari. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, Volume 2, Issue 6.
7. De Grauwe P. (2018). *Exchange Rate Economics: Theories and Evidence*. Oxford University Press.
8. Deloitte. (2023). *FinTech and the Future of Currency Exchange Services*.
9. International Monetary Fund. (2024). *Uzbekistan: Article IV Consultation Report*. Washington, D.C.
10. KPMG. (2022). *Digital Banking and Currency Operations Report*.
11. Krugman P., Obstfeld M., Rogoff K. (2020). *International Economics: Theory and Policy*. Pearson Education.
12. Mishkin F. (2022). *The Economics of Money, Banking and Financial Markets*. Pearson.
13. Valiyev U. G. (2022). O'zbekiston valyuta bozorini liberallashtirish jarayonida amalga oshirib kelinayotgan islohotlar qanday natija bermoqda? *Moliya va bank ishi jurnali*, 1(2022), 46–48.
14. World Bank. (2021). *Uzbekistan Financial Sector Review*.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100